د عبدالرحمن بابا په ادبي مکتب کې د تاريخي کيسو څېړنه

پوهنمل تاج محمد رحيمي

Summary:

Stories are a natural necessity of life and of human society. If anyone wants or doesn't want, the stories are being heard, written and told. In the poetical sea of Rahman Baba, the pearl of stories are seen and must be identified. Rahman Baba is a poet of Pashtun tribe who has put the pain and problems of his society in his Diwan (a complex book of poetry). The content of my work is about the poetry of Sufi poet Abdul Rahman Baba. Abdul Rahman Baba as a Muslim Gnostic and learned guide poet, the source from which this inspiration is derived is the Greatest Holy Quran, which draws a line between the facetiae and the " Ahsan-al-Qusas ".

لنډيز: کيسه د ژوند او بشري ټولنې يوه طبعي اړتيا ده.که څوک وغواړي که ونه غواړي کيسې اوري،کيسې ليکي او کيسې وايي. د رحمن بابا په شاعرانه سمندر کې د کيسو مرغلرې ليدل کيږي او په ګوته کول يې اړين کار دی. رحمن بابا د پښتون قوم هغه شاعر دی،چې د خپلې ټولنې درد او ستونزې يې په خپل ديوان کې ځای کړي دي.زما د کار مواد د صوفي شاعر عبدالرحمن بابا شاعري ده. عبدالرحمن بابا د يوه لاربښود شاعر او مسلمان عارف په توګه دغه الهام چې له کومې سرچينې اخيستی،هغه عظيم الشان قران دی،چې د((احسن القصص)) په نامه د هزلياتو تر منځ کربښه کش کوي. او يو له بله يې بېلوي.

کاريدونکي ويي: کيسه،ديوان،اسلام،رحمن بابا،يوسف(ع)

سريزه : د کيسې اورېدل،ليکل ،لوستل د انسانانو يوه طبعي او فطري غوښتنه ده.بشري ټولنې ته خپلې کارنامې او ناخوالې د کېسو په بڼه پاتې دي.د ادم (ع) د پيداېښت نه راپديخوا څه چې مونږ ته راپاتې دي، ټول يې د کيسو بڼه لري. همدارنګه د اسلام قانون قرانکريم هم موږ ته ډېرې پخوانۍ کيسې د عبرت په توګه راوړي دي.تاريخ د يو منل شوي علم په توګه پر کيسو ولاړ دی،ځکه خو ويل کيږي،چې فولکلور د يو ملت ناليکلی تاريخ دی.ادب،چې له ټولنې پرته يې هيڅ تصور هم نه شي کېدای په حقيقي او افسانوي کيسو ولاړ دی، ان تر دې چې د ادبياتو يو نوی ډول له داستانونو جوړ دی.په ليکلي پښتو ادب کې د تاريخي کيسو پيلامه د شيخ اسعد سوري او ښکارندوی غوري له قصيدو سرچينه اخلي له دوی راډېخوا نورو شاعرانو دغه چاره نوره هم ګړندۍ کړې ده.په دې برخه کې عبدالرحمن بابا هم غلی نه دی پاتې شوی او ډېرې کيسې يې په خپل ديوان کې خوندي کړي دي.په دې ليکنه کې به لوستونکي د عبدالرحمن بابا په اشعارو کې د کيسو په اړه معلومات پيدا کړي او له بله پلوه به دا هم ورته څرګنده شي، چې عبدالرحمن بابا څومره پراخ معلومات لري، چې د اشعارو په کوزه کې يې د کيسو سمندر هم ځای کړی دی.

Ketabton.com

اصلي موضوع

د رحمن بابا پېژندنه: عبدالرحمن بابا په ۱۰۴۲ هجري قمري کال د پېښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت بهادر کلي کې سترګې نړۍ ته پرانيستي وې. پلار يې عبدالستار د مومندو پښتني قبيلې ته منسوب وو.(۱ : ۱).

رحمن بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده او روښانه ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا خلک يې يو شان پېژني.د رحمن بابا د درناوي لپاره به همدا کافي وي چې د ټولو پښتنو له خوا ورته ((بابا)) ويل کيږي او هر کال لر او بر پښتانه د ده په وياړ مشاعرې جوړوي. (۵ : ۲۴۲).

کيسه څه ته وايي؟: کېسه يو روايت دی، يا د يوې پېښې بيانول دي که رښتياوي او که خيال او که انساني غوښتنه وي کېسه يوه سمبال شوې هڅه او غوښتنه ده.انساني هېلې دي.کېسې د ژوند د نړۍ يوه برخه ده په دې هکله شکسپير وايي (هغه څه چې طبيعت سمبالوي يا بدلوي يو هنر دی ،خو په خپله هنر طبعيت دی.) ګويټه وايي (يو هنري اثر هماغومره د طبعيت اثر دی چې غرونه دي.) د ګويټه له خبرو معلوميږيي لکه څومره چې غرونه د طبيعت په ښکلا کې رول لوبوي همد شان هنر هم د طبيعت د ښکلا يوه وسيله ده. په کيسه کې د ژوند د يوې برخې ديو حالت د يوې پېښې تحليل او د ليکونکي برداشت شتون لري. د ادبي فنونو له مخې په شعر کې د کيسو يادونه د تلميح په نوم ياديږي.(٤ : ۸٤).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو غربي ليکوال ايډل مند نيير په وينا د کيسې اورولو او اوريدلو هيله او غوښتنه هغه ځانګړنه ده چې د انسان په خټه کې اخښل شوې ده له همدې امله ده چې د بشري تاريخ په اوږدو کې د کيسو بېلابېل ډولونه رامنځته شوي او نن يې پرمختګ کړی دی.(۹ : ۳۸).

د عبدالرحمن بابا په ديوان کې دتاريخي کيسو څرکونه

د رحمن بابا په ديوان کې د کيسو ډېر څرکونه ليدل کيږي. نوموړي په خپل ديوان کې د جمال خان د غميزې او تاريخي کيسې په اړه ذکر کړی دی.د رحمن بابا د ژوند په وروستيو کلونو کې د مومندو په قبيله کې د يوې خطرناکې دښمنۍ،د پردو په لاس راولاړشوې تربګنۍ د خونړيو پيښو او د يوې تاريخي غميزې ښکارشوه او رحمن بابا له دې پيښې د يوه سترګور انسان په توګه متاثر شو او د احساس اوښکې يې پرې تويې کړې.

دلته مخکې له دې چې د رحمن باباتاثرات وړاندې کړو لومړی به همدې غميزې ته يوه لنډه کتنه وکړو.د مغولي پاچا اورنګزيب تر مړينې وروسته (۱۱۱۸ ه ق) جمال مومند چې د مومندو د يوې کمزورې ټپې مشر وو د ځينې نورو کسانو په ملتيا په شورش لاس پورې کړ او غرض يې دا و چې د دې شورش په وسيله به د ده نوم مشهور شي او د دې شهرت له امله به اربابي ورته وسپارل شي ځکه مغولو تر دې وړاندې هم خپل اکثر دښمنان او شورشيان د خپلو سيمو جاګيرداران ټاکلي وو او په دې وسيله يې ځينې شورشونه او بې امنۍ له منځه وړې وې.(۳ : ۱۳۳).

د جمال خان منصوبه هم کاميابه شوه او کله چې په ۱۱۲۲ ه ق د کابل د دارالملک (چې پېښور هم ورسره تړلی و) صوبه دار ناصر خان وټاکل شو،پېښورته چې راغی اربابي يې جمال خان ته ورکړه.ده خپلو ناکردو ته دوام ورکړ،ناصر خان ته د ده سوابق او موجوده وضع ټول معلوم وو،د اربابۍ په وخت کې يې د عيسی مومند کلي وواهه،دی د مومندو د يوه زورور خېل ماشوخېلو څخه و،تر دې پېښې وروسته عيسی مومند هم له ناصر خان سره جوړه وکړه.(۳ : ۱۳٤)

بله قرينه دا هم ده چې عيسی مومند د ناصر خان تر صوبدارۍ وړاندې له پېښور نه لاهور ته فرار شوی و او دا هم ښيي چې ده به د مغولو په وړاندې څه کړي وو او ناصر خان به د غچ اخيستلو له پاره جمال خان د ده د کور لوټلو ته هڅولی وي.تر دې پېښې وروسته(۱۱۲۳ ه ق) کال د جمال خان د زوی د واده کار پېښ شو ناصرخان دوه زره روپۍ هم انعام ورکړې او د واده کار تيارشو.داسې ښکاري چې اوس جمال خان هم يو لوی قوت ګرځيدلی و د مغلو ترې وېره کېده او وهل يې په کار وو.د افضل خان په روايت عيسی مومند د مغولو لپاره ځری ورپسې کړ،ده د زوی د واده په شپه له لښکر سره روان شو،په کور يې ورغی،جمال چې غافلګير شوی و د جګړې هيڅ تهيه يې نه درلوده،بيا هم مخې ته وروروت د جګړې تاب يې رانه ووړ. زخمي کور ته ننوت،عيسی يې په کور اور پورې کړ. دی په خپله او د واده اتيا کسه نران ،ښځې،ماشومان هم په هغه کور کې وروسره وسوځېدل.(۳ : ۱۳۵).

له دې پېښې نه رحمن بابا برداشت او له دې پېښې سره د رحمن بابا برخورد په بشپړ ډول انساني،عاطفي،سياسي او مادي اړخونو څخه څېړي او د خپلې انسان دوستانه او په معنويت ولاړې عقيدې له مخې نتيجه ترې اخلي.د ده بيان او برداشت قدم په قدم په وړاندې ځي او د موضوع بېلابېلې خواوې روښانوي.

ډېر ياران وو د ګل خان او جمال خان
په کار نه شو يو په وخت د زارستان
د همه واړو يارانو مخ دې تورشي
که به څوک وبله ياري کا په دا شان (۲ : ۱٤۳)

د بوللې په دې تشبيب کې د بې وفا يارانو د ابن الوقت دوستانو او د ښې ورځې د ورځ چارو ملګرو غندنه کوي. له دې ډول پښتني او انساني ضد عمل نه کرکه ښيي او دا ډول کار له پښتو او پښتونولی نه لرې بولي. بل ځای کې وايي:

هيڅ تعريف يې په دا ژبه وايه نه شي
صد رحمت شه په ياری هم د ګل خان
چې په اور کې يو دبل له پاره سوځي
ما ليدلي نه وو هسې مخلصان (۲ : ۱٤۵)

د بوللې په دې برخه کې استثنی کوي او د ګل خان پخه او ربښتيني ياري چې د يارۍ حق يې ادا کړی ستايي او آفرين پرې وايي. د پېښې عاطفي اړخ ، نوع او ډول ته توجه کوي او د آل او اولاد سوځول چې غېر انساني او حتی د جنګ د شرطونو مخالف عمل دی په ژوره عاطفي ډول غندي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له الله له اولاده سره وسول
خدای دې نه کا څوک دا هسې مظلومان

رحمن بابا د دې غميزې او ماتم د درنښت له پاره پېښه د نمرود له جنايت سره چې ابراهيم (ع) يې په اور کې سوځولی وو تشبېه کوي او وايي:

د نمرود چارې مې وليدې په سترګو
چې يې اچول و اور وته نبيان (۲ : ۱٤٥)

دا غميزه دومره سخته او درنه ده، چې رحمن بابا د قيامت سره ورته ښودلې ده او وايي:

خلک وايي چې قيامت به په جمعه وي
وليد ما په يکشنبه په دا دوران
هزار حيف دی چې دا هسې رنګ چارې
واقع کېږي د دنيا په سود او زيان
سربند نه و ګويا دښت د کربلا و
چې سېلاب شو د سرو وينو پرې روان (۳ : ۱٤۷)

بيا د يو سپين زړي او معتقد مومن په حيث دا ټول نفس او د شيطان چارې او د تقدير ليک ګڼي لکه چې وايي:

په عيسي او په جمال کې ګناه نشته
دا مکرونه دي د نفس او د شيطان
عزيزان يې خپله ووژل په خپله
دا همه واړه تقدير دی د سبحان (۳ : ۱٤۷)

بيا د شاهانو د داسې کړو د ثبوت له پاره د يوه ځير مشاهد او تاريخپوه په حيث نمونې وړاندې کوي او د خپل وخت له پېښنو نه يې د تاريخ لېرې پوړيو او پېړيو ته رسوي.

شاه عالم اعظم وګوره چې يې سخا کړ
په خونونو واړه ملک د هندوستان
ودارا او اورنګزيب وته حيران يم
چې يې څه چارې واقع شولې ترميان (۳ : ۱٤۸)

په لنډه ويلی شو چې د جمال خان پېښه چې د پښتنو يوه لويه غميزه وه او په لسګونو انسانان په کې ووژل شو د رحمن بابا په ديوان کې دې پېښې ته په هر اړخيز ه توګه ليدل شوي او د تاريخ پاڼو ته يې د شعر په ژبه سپارلې دي.

د رحمن بابا په ديوان کې ډېرو کېسو ته اشاره شوې، په دې برخه کې به د رحمن بابا له ديوانه ځينې بېتونو راټول او بحث به پرې وکړو چې د کېسو يادونه په کې شوې وي.

رحمن بابا په خپل يو شعر کې چې دلته يې يو بيت راخلو د حضرت سليمان (ع)پاچاهۍ ته اشاره کړې ده او د هغه مرتبه يې بيان کړې ده. ويل کېږي، چې حضرت سليمان (ع) ته الله (ج) دومره لويه مرتبه ورکړې وه چې تخت به يې په هوا ګرځېده او هر چېرته به يې چې زړه غوښتل هلته تللی شو .د دې ترڅنګ د ټولو حيواناتواو پيريانو په خبرو هم پوهېده، چې دا مرتبه يې هيڅ بل پېغمبر ته نه وه ورکړې،نو دلته رحمن بابا د حضرت سليمان(ع) مرتبې ته اشاره کړې ده او هغه څوک يې بختور ګڼلی چې الله ج ورته لوړه مرتبه ورکړې وي. لکه چې وايي:

مرتبه د سليمان چې چاله ورشي
هيڅ پوره نيمګړی نه دی په رنګين (۱ : ٦۹)

په يو بل ځای کې د حضرت يعقوب (ع) د زوی حضرت يوسف (ع) تاريخي کېسې ته اشاره کوي.کيسه داسې ده،چې کله د حضرت يوسف (ع) خبر حضرت يعقوب (ع) ته راغلځ چې زوی يې د مصر پاچا شوی او ژوندی دی يعقوب (ع) ډېر خوشحاله شو او د سترګو ديد او نظر يې بېرته پيدا شو،چې همدې کيسې ته رحمن بابا په لاندې بيت کې اشاره کړې او وايي چې:

چې قاصد د ورک يوسف زيری پرې وکا
د يعقوب د سترګو بيا نظر پيدا شه (۱ : ۹۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يو بل شــعر کې رحمن بابا د عشــق او محبت په اړه د خپل زړه خبره کوي.د همدې شــعر په اخري بيت کې بيا د منصور د عشق او دار ذکر هم کوي په لاندې بيت کې د منصور هغې کېسې ته اشاره شوې ده چې کله هغې د خدای په مينه کې ځان دومره غرق او ورک کړ، چې له خولې يې د اناالحق خبره ووته، نو د وخت پاچا هغه په دار کړ او د دار په سـر يې هم همدا يوه خبره له خولې ووتله. لکه چې وايي:

ګوره د منصور هسې په دار نه شي رحمانه
مکړه دا د عشق خبرې مستې رندانه (۱ : ۱۰۱)

رحمن بابا په يو بل شعر کې د مجنون کېسې ته اشاره کړې ده چې وايي:

زه لکه مجنون ولاړ په طمعه د ليلا مې
اوس به ليلى راشي پر سپين مخ زلفې شانه (۱ : ۱۰۱)

په يوه بل شعر کې رحمن بابا دقارون تاريخي کېسې ته اشاره کوي.د قارون کېسه په قران کريم کې هم ياده شوې او اشاره ورته شوې ده. لاندې بيت کې د قارون کېسه ده، چې د هغې په اړه ويل کېږي چې خدای ج ډېر زيات مال او دولت ورکړی وو،ډېر ظالم او مغروره انسان وو او د خدای ج له اوامرو څخه يې سرغړونه کوله.په مال او دولت ډېر مين وو. الله (ج) موقعه ورکړه تر دې، چې ټول مال او دولت يې ورته په ســر کېښــود او ځمکې ته يې امر وکړ چې د ټول مال ســره يې کش کړي.

معشوقه مشفقه بويه مهربانه
نه قارون چې په ځان اسم د حاتم ږدي (۱ : ۱۱۲)

رحمن بابا په خپل ديوان کې ډېرو تاريخي کېسو ته اشــاره کړې ده. په يو بل بيت کې رحمن بابا د سلطان محمود غزنوي او اياز کېســـه کړې ده. ويل کېږي چې ســـلطان محمود غزنوي په خپل دربار کې يو تکړه،هوښــيار او ځوان مشـــاور او وزير درلود، چې اياز نومېده.تل به يې د محمود سره همکاري کوله تل به يې له اياز څخه مشوره اخيستله،نو رحمن بابا دې تاريخي کېسې تا اشاره کړې او په خپل شعر کې ياده کړې ده. لکه چې وايي:

سپين رخسار و مشکين خال دې وبله صنم دي
يا محمود او اياز ناست سره همدم دي (٦ : ١٨)

په ځينو بيتونو کې رحمن بابا د يوسف (ع) او زليخا تاريخي او اسلامي کېسې ته اشاره کړې ده.د يوسف (ع) او زليخا کېسه ډېره مشهوره ده.زليخا، چې د مصر د بادشاه ميرمن وه او هيڅ کله د خپل خاوند سره نه وه يوځای شوې کله، چې يوسف(ع) مصر ته رسيږي او د مصر په بازار کې وپلورل شي ، د مصر د عزيز کور ته راوړل شي له هماغه وخته پرې زليخا مپينه شي او تل کوښښ کوي، چې يوسف (ع) وګوري په دې برخه کې زليخا ډېرې ستونزې او مشکلات ګالي ان تر دې پورې، چې د سترګو نور يې ختم شي.لکه چې وايي:

که ليدلي زليخا يوسف په خوب و
ما په ويښه دی ليدلی په خواب نه دی (۱: ۱۱۹)
زليخا غوندې به بله شيدا نه وي
که د مصر مستورې شي واړه ټولې (۱ : ۱٤٤)
ما په هجر کې لذت د وصال بياموند
له يوسفه ملاقي شوم په زندان کې (۱ : ۱٤٤)
د هغو چې خدای حق بيني سترګې ورکړې
د يوسف تجلیويني په ديوار کې (۱ : ۱٤٤)
و عيب جن ته واړه عيب ځرګنديږي
ښايسته که ځان يوسف کا په سينګار کې (۱ : ۱٤٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمن بابا په خپل دیوان کې یوې بلې تاریخي کېسې ته هم اشـاره کړې ده چې هغه د نوشـېروان پاچا کېسـه ده.د نوشـیروان پاچا کېسـه په عدالت راڅرخي . ویل کېږي چې یو عادل او مهربانه پاچا وو.همدې کیسـې ته په لاندې بیت کې اشاره کوي او خلک انصاف او عمل ته رابولي.

په انصاف په عدالت نوشیروان شي
هر عمل به د خپل ځان په ترازو کړې (١ : ١٤٤)

همدارنګه د سـکندر مقدوني کېسې ته هم د رحمن بابا په دیوان کې اشـاره شـوې ده. یونان په (٥ ق م پېړۍ) کې د ایران په یرغلونو او جګړو اخته وو او په(٤ ق م) کې د فلیپ مقدوني باد شـاه له خوا ونیول شـو.یو کال وروسـته فلیپ ووژل شو او د هغه ځوان ځوی د هغه په ځای کېناست.دا ځوان یو قارندوکی او مبارز چې د ارسطو شاګرد وو او په زړه کې یې د قهرماني او د ملک ګېرۍ هوس هم وو په (٣٣٤ ق م) کې د دېرش زره پیاده او څلور زره سـورو عسـکرو سـره چې د څلوېښـتو ورځو خوراک یې هم درلوده د ایران په خامنشـي دولت یې یرغل وکړ.په دریو جنګونو کې چې په وړه اسـیا،د اسـکندریه د خلیج په غاړه او په کردسـتان او اوسـنۍ ترکیه کې وشـو ایراني فوځونو ته یې ماتې ورکړه او ورپسـې ورغی. سکندر نیولي لوی ملکونه د اباسیند نه تر بحر اراتیک او د مصر نه تر قفقازه پورې د یونان د قدرت طلبه سردارانو په لاس ورغلل او د نړۍ ډېره برخه یې لاندې کړه.(٨ : ٥٤).

رحمن بابا د سکندر د کیسې په راوړلو څخه موخه د خپل ځپلي ملت فکر او عمل ته رابلل دي،چې د غفلت له خوبه بیدار شي او ترقي وکړي.

د سکندر په څیر جهان به در څرګند شي
که سرکوز په آیینه د خپل زانو کړې (١ : ١٢٩)

همدارنګه رحمن بابا په خپل یو شـعر کې د فرعون یادونه کړې ده (فرعون د ملک ریان نمسـی او د پلار نوم یې مصـعب وو او دا روایت هم شـوی دی چې د ده د پلار نامه مصـعب ولید بن ریان وو.د ده عمر څلور سـوه کاله وو په دې دومره عمر کې د ده سر هم نه و په درد شوی.او نه ورباندې کوم دښمن کامیاب شوی وو.
په اخر کې یې د خدایي دعوی هم وکړه،نو په دې وجه ورته فرعون ویل کېږي،د دې دعوی نه مخکې ښه تندرست او صـحت مند وو خو چې کله یې د خدایی دعوه وکړه ،نو وجود یې د قسماقسم بیماریو مرکز شـو.تر دې پورې چې د ده په وجود کې دوه اویا ناروغۍ راپیدا شوې او د مرضونو ښکار شو.) (٧ : ٣١٤)

تا چې خپل مخ د فرعون په دود تور کړ
په دې خوی به برابر نه شي له نېکبوه (١ : ١٦٥)

رحمن بابا په یو بل بیت کې د حاتم طايي یادونه هم کړې ده .د حاتم کېسـه داسـې ده چې هغه په ترکیه کې یو ډېر سخي او مهربانه انسان وو او په عربو کې د ډېر شهرت خاوند هم وو. څه یې چې لرل په خلکو به یې تقسیم ول.د نوموړي د سـخاوت کېسـې او چرچې په ټولو ملکونو کې خورې وې.هر طرف به د حاتم خبرې کېدلې په اوس وخت کې هم کله چې څوک سخاوت کوي ،نو په مقابل کې ورته د حاتم خطاب کېږي،نو همدې کېسې ته یې په لاندې بیت کې داسې اشاره کړې ده

د حاتم په څېر دې ستایي
خطابه درکا سخا (١ : ٣)

رحمن بابا په خپل دیوان کې د افلاطون او مجنون کیسې یادونه هم کړې ده. افلاطون د یونان یو تکړه او پوه انسان وو.د نوموړي له نظریاتو اوس هم په مختلفو علومو کې ګټه اخیستل کېږي او مجنون هم په عشق کې دومره ډوب وو چې تر ننه یې خلک یادوي همدې دواړو کیسو ته رحمن بابا په لاندې بیت کې یې کتلی شو.

هر چې عاشقي کا که په قطع افلاطون وي
زه خو یې مجنون ګڼم که نن وي که سبا (٢ : ٥٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

کیسه د بشري ټولنې اړتیاده.کیسه هغه څه دي،چې انسان ور سره مخ کیږي،کیسه اوري او کیسې وایي.که فولکلوریکه وي او که تاریخي دا د بشر د ژوند یوه نه بیلیدونکې برخه ده او که څوک وغواړي بیا هم نه شي کولی دا برخه د خپل ژوند څخه لرې کړي.دا،چې د رحمن بابا په دیوان کې ډېرو کیسو ته اشاره شوې ده،نو اړینه وه چې کار پرې وشي او هغه ټولو کیسو ته اشاره وشي چې په دې دیوان کې لیدل کیږي.رحمن بابا د پښتون قوم هغه شاعر دی،چې تل یې د خپلې ټولنې درد په شعر کې رانغاړلی دی او د خپلې ټولنې ناخوالې یې د کیسو په شکل په شعر کې ځای کړې دي.رحمن بابا په خپل دیوان او اشعارو کې ډېرو اسلامي کیسو ته اشاره کړې ده،چې دا ټول د ژوند یوه برخه ده او باید هر لوستی او نا لوستی ترې خبر شي.رحمن بابا د کیسو الهام د قران پاک څخه اخیستی او زیاتره هغو کیسو ته یې اشاره کړې ده چې په قران پاک کې هم ورته اشاره شوې ده،چې ښه بېلګه یې د یعقوب(ع)کیسه،د یوسف (ع) کیسه،د قارون او فرعون کیسه او داسې نورې اسلامي کیسو ته هم په کې زیاتره اشاره شوې ده،چې په دې مقاله کې ټولو کیسو ته پاملرنه شوې او سپړل شوي دي.

ماخذونه

١ - بارکزی،محمد ظاهر.(٢٠٠٧م). د عبدالرحمن بابا کلیات، پېښور: میهن خپرندویه ټولنه.
٢ - خلیل،حنیف.(١٣٨٤ل).درحمان بابا کلیات،پېښور :دانش خپرندویه ټولنه.
٣ - رفیع،حبیب الله.(١٣٨٨ ل). رحماني خم،پېښور:دانش خپرندویه ټولنه.
٤ - رفیق،محمدرفیق.(١٣٩٥ ل).دادبپوهنې بنسټونه، جلال کوټ:ختیځ خپرندویه ټولنه .
٥ - زیور،زیورالدین.(١٣٨٩ ل). د پښتو ادبیاتو تاریخ منځنۍ دوره،پېښور:میهن خپرندویه ټولنه.
٦ - شاه ولي.(١٣٨٩).خوشحال پېژندنه،جلال اباد: سلام خپرندیدویه ټولنه.
٧ - فاضل،نیاز محمد.قصص الانبیاء پښتو ترجمه، پشاور: رحمن ګل پبلیشرز محله جنګي قصه خوانۍ.
٨ - مومند،سیال.(١٩٨٩م). په افغانستان کې مهمې تاریخي پېښې، پیشاور: یونیورسټي اینجنسي.
٩ - هاشمي،سید محی الدین.(١٣٩٤ ل).د نثري ادب ډولونه،کابل: د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست.افغانستان

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library